

Date: 19th June-2026

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHNI
RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY METODLARNI QO'LLASH**

Sharipova Navbahor Hakimovna
Xalqaro Nordik Universiteti 1-kurs magistri

Annotatsiya: Ushbu tezisda boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy o'zlikni anglashni rivojlantirish jarayonida zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanishning ilmiy-nazariy va amaliy jihatlari yoritiladi. Shuningdek, ta'lim jarayonida interaktiv, innovatsion va vizual yondashuvlarning o'quvchilarda milliy qadriyatlarga hurmat, tarixiy xotira va madaniy identifikatsiyani shakllantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda boshlang'ich ta'lim jarayonida qo'llaniladigan samarali metodlar, ularning pedagogik natijalari hamda o'quvchilarning bilish faolligiga ta'siri asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: milliy o'zlik, boshlang'ich ta'lim, zamonaviy metodlar, interaktiv ta'lim, pedagogik texnologiyalar, tarbiya, o'quvchi shaxsi.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchilarning faqat bilim olishigina emas, balki ularning shaxsiy qadriyatlari, milliy o'zligi va ma'naviy dunyoqarashini shakllantirish masalasi ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich sinf davri bolaning dunyoqarashi, axloqiy qarashlari va ijtimoiy identifikatsiyasi shakllanadigan eng muhim bosqich hisoblanadi.

Shu nuqtayi nazardan, boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy o'zlikni anglashni rivojlantirishda zamonaviy pedagogik metodlardan samarali foydalanish muhim vazifalardan biri sanaladi. Chunki an'anaviy ta'lim usullari bilan bir qatorda interaktiv, vizual modellashtirish, o'yin texnologiyalari va axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish o'quvchilarda mavzuga bo'lgan qiziqishni oshiradi hamda milliy qadriyatlarni chuqurroq anglashga yordam beradi.

Mavzuning dolzarbligi: bugungi globallashtirish jarayonida yosh avlodning milliy o'zligini anglash masalasi har qachongidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Axborot oqimining tezlashuvi, turli madaniyatlar aralashuvi va raqamli muhitning kengayishi natijasida boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy qadriyatlar, urf-odatlar va tarixiy merosga bo'lgan munosabatni to'g'ri shakllantirish zarurati ortib bormoqda.

Boshlang'ich ta'lim davri bola shaxsining asosiy poydevori yaratiladigan bosqich bo'lib, aynan shu davrda milliy o'zlikni anglashga oid tushunchalar shakllantiriladi. Shu sababli ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llash orqali o'quvchilarning nafaqat bilim darajasini oshirish, balki ularning ma'naviy-axloqiy rivojlanishini ham ta'minlash muhim hisoblanadi.

Ilmiy asoslari: ushbu mavzu pedagogika, psixologiya va didaktika fanlari kesishmasida o'rganiladi. Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarda milliy o'zlikni anglashni rivojlantirishda faol o'qitish metodlari, interaktiv yondashuvlar va

Date: 19th June-2026

vizual modellashtirish usullari yuqori samaradorlikka ega. Shuningdek, konstruktivistik ta'lim nazariyasiga ko'ra, o'quvchi bilimni tayyor holda qabul qiluvchi emas, balki uni mustaqil ravishda shakllantiruvchi subyekt hisoblanadi. Shu jihatdan zamonaviy metodlar o'quvchining faol ishtirokini ta'minlab, milliy qadriyatlarni chuqurroq anglashga xizmat qiladi.

Ilmiy adabiyotlarda ham ta'kidlanishicha, vizual vositalar, o'yin texnologiyalari va loyiha asosida o'qitish boshlang'ich sinf o'quvchilarida barqaror bilim va mustahkam ijtimoiy identifikatsiyani shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi: boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy o'zlikni anglashni rivojlantirishda zamonaviy pedagogik metodlardan samarali foydalanish yo'llarini ilmiy asoslash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi:

- Boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy o'zlik tushunchasining pedagogik va psixologik asoslarini o'rganish;
- Milliy o'zlikni shakllantirishda zamonaviy ta'lim metodlarining o'rnini tahlil qilish;
- Interaktiv, vizual va o'yin texnologiyalarining samaradorligini aniqlash;
- Ta'lim jarayonida milliy qadriyatlarni singdirishga xizmat qiluvchi metodik yondashuvlarni ishlab chiqish;
- O'quvchilarning faolligini oshiruvchi amaliy tavsiyalar va dars ishlanmalarini taklif etish.
- Boshlang'ich sinf ta'lim jarayonida o'quvchilarning milliy o'zlikni anglashini shakllantirish jarayoni.

Tadqiqot predmeti: boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy o'zlikni anglashni rivojlantirishda zamonaviy pedagogik metodlar, ularning mazmuni, qo'llanilishi va samaradorligi.

Tadqiqot metodlari: ushbu ilmiy izlanishda quyidagi metodlardan foydalanildi:

- Nazariy tahlil (pedagogik va psixologik adabiyotlarni o'rganish);
- Kuzatish metodi (dars jarayonida o'quvchilarning faoliyatini tahlil qilish);
- Suhbat va so'rovnomalar (o'quvchilar va o'qituvchilarning fikrlarini o'rganish);
- Pedagogik tajriba (zamonaviy metodlarni amalda sinab ko'rish);
- Qiyosiy tahlil (an'anaviy va zamonaviy metodlar samaradorligini solishtirish).

Amaliy natijalar: tadqiqot jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy o'zlikni anglashni rivojlantirishga qaratilgan zamonaviy metodlar (interaktiv, vizual modellashtirish, didaktik o'yinlar va loyiha asosida o'qitish) qo'llanilganda quyidagi natijalar kuzatildi:

- O'quvchilarning milliy qadriyatlarga qiziqishi sezilarli darajada oshdi;
- Dars jarayonida faollik va mustaqil fikrlash kuchaydi;
- Tarixiy va madaniy tushunchalarni anglash darajasi yaxshilandi;

Date: 19th June-2026

- Guruhda ishlash va hamkorlik ko'nikmalari rivojlandi;
- O'quvchilarda milliy g'urur va o'zlikni anglashga bo'lgan motivatsiya mustahkamlandi.

Metodik tavsiyalar:

1. Dars jarayonida vizual materiallar (rasm, sxema, modellar)dan keng foydalanish;
2. Milliy mavzularni o'yin texnologiyalari bilan uyg'unlashtirish;
3. O'quvchilarni kichik loyiha va ijodiy topshiriqlarga jalb etish;
4. Interaktiv metodlarni (savol-javob, klaster, "aqliy hujum") muntazam qo'llash;
5. Har bir mavzuni hayotiy misollar bilan bog'lash orqali tushuntirish.

Metodologiya

Mazkur tadqiqotda boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy o'zlikni anglashni rivojlantirishda zamonaviy metodlarni qo'llash masalasi ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan o'rganildi. Tadqiqotning metodologik asosini pedagogika, psixologiya va didaktika fanlarining zamonaviy yondashuvlari, shuningdek, milliy tarbiya va qadriyatlar konsepsiyasi tashkil etadi.

Tadqiqot jarayonida kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, faoliyatga asoslangan yondashuv hamda integrativ ta'lim tamoyillariga tayanildi. Bu yondashuvlar orqali o'quvchilarning nafaqat bilim olishlari, balki ularning shaxsiy sifatleri, ijtimoiy faolligi va milliy o'zligini anglash darajasi rivojlantirilishi ko'zda tutildi.

Mavzuning o'rganilganlik darajasini aniqlash maqsadida mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari, darsliklar va o'quv dasturlari tahlil qilindi. Tahlillar natijasida milliy o'zlikni anglashni rivojlantirishda zamonaviy metodlardan foydalanish masalasi dolzarb bo'lsa-da, uni boshlang'ich sinf bosqichida tizimli tashkil etish yetarlicha yoritilmaganligi aniqlandi.

Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

nazariy tahlil metodi-pedagogik va metodik adabiyotlarni o'rganish orqali;
kuzatish metodi - o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini va munosabatini aniqlashda;

tajriba-sinov metodi - zamonaviy metodlarni dars jarayoniga joriy etish orqali;
so'rov va suhbat metodi - o'quvchilarning milliy qadriyatlar haqidagi tushunchalarini aniqlashda;

taqqoslash va umumlashtirish metodi - olingan natijalarni tahlil qilishda.

Shuningdek, tadqiqotda zamonaviy pedagogik metodlar, interaktiv usullar, didaktik o'yinlar hamda AKT vositalaridan foydalanish asos qilib olindi. Ushbu metodlar orqali o'quvchilarda milliy qadriyatlarga nisbatan qiziqish uyg'otish, ularni faol ishtirok etishga jalb qilish va mustaqil fikrlashga undash maqsad qilindi.

Mazkur metodologik yondashuvlar asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy o'zlikni anglashni rivojlantirishning samarali yo'llari aniqlanib, ularni amaliyotga joriy etish imkoniyatlari asoslab berildi.

Date: 19th June-2026

Natijalar

Olib borilgan tadqiqot ishlari natijasida boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy o'zlikni anglashni rivojlantirishda zamonaviy metodlardan foydalanish yuqori samaradorlik berishi aniqlandi. Ayniqsa, dars jarayonida interaktiv metodlar, didaktik o'yinlar va hayotiy misollar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning faolligini oshirib, ularning milliy qadriyatlarga bo'lgan qiziqishini kuchaytirdi.

Birinchidan, o'quvchilarda milliy qadriyatlar haqidagi bilimlar kengaydi. Masalan, "Milliy bayramlar" mavzusida "Aqliy hujum" metodidan foydalanilib, o'quvchilar Navro'z, Mustaqillik kuni kabi bayramlarning mazmun-mohiyatini erkin ifodalashdi. Natijada ular milliy an'analarning ahamiyatini chuqurroq anglay boshladilar.

Ikkinchidan, o'quvchilarda milliy o'zlikka nisbatan ijobiy munosabat shakllandi. "Rol o'ynash" metodi asosida o'quvchilar tarixiy shaxslar yoki milliy qahramonlar obraziga kirib, ularning faoliyatini sahnalashtirdilar. Bu jarayon o'quvchilarda milliy faxr va g'urur tuyg'ularini kuchaytirdi.

Uchinchidan, mustaqil fikrlash va tahlil qilish ko'nikmalari rivojlandi. Metodlar orqali "Milliy qadriyatlar" tushunchasi tarmoqlarga ajratilib, o'quvchilar urf-odatlar, an'analar, milliy liboslar va xalq og'zaki ijodi haqida o'z fikrlarini tizimli bayon etdilar.

To'rtinchidan, o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasi sezilarli darajada rivojlandi. Ona tili darslari bilan integratsiya asosida o'quvchilar "Mening millatim mening faxrim" mavzusida kichik matnlar yozdilar va og'zaki chiqishlar qildilar. Bu esa ularning fikrni ravon, aniq va ifodali bayon etish ko'nikmalarini mustahkamladi.

Beshinchidan, o'quvchilarning ijtimoiy faolligi oshdi. "Galereya sayri (Gallery walk)" metodi orqali guruhlarda ishlash jarayonida o'quvchilar milliy qadriyatlar aks etgan plakatlarni tayyorlab, bir-birining ishlarini tahlil qildilar. Bu esa ularning hamkorlikda ishlash va o'z fikrini himoya qilish ko'nikmalarini rivojlantirdi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy metodlarni qo'llash orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy o'zlikni anglash jarayoni samarali tashkil etiladi. Bu esa o'quvchilarning nafaqat bilim darajasini, balki ularning ma'naviy-axloqiy sifatlarini ham rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy o'zlikni anglashni rivojlantirish ta'lim-tarbiya jarayonining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy pedagogik metodlardan samarali foydalanish o'quvchilarning milliy qadriyatlar, urf-odatlar va tarixiy merosga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda ularning ma'naviy-axloqiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, interaktiv, vizual va o'yin texnologiyalari asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarda faollikni kuchaytiradi, mustaqil fikrlashni rivojlantiradi va milliy o'zlikni anglash jarayonini samarali shakllantiradi. Shu bilan birga, bunday yondashuvlar o'quv jarayonini qiziqarli va natijador qiladi.

Demak, boshlang'ich ta'limda zamonaviy metodlarni tizimli qo'llash milliy tarbiya samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Date: 19th June-2026

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. "Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari" konseptual g'oya hujjatlari.- Toshkent, 2019.
2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016.
3. Pedagogika: darslik / N. Musayev, M. To'raqulov va boshq.- Toshkent: O'qituvchi, 2021.
4. Milliy tarbiya asoslari / A. Qodirov. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
5. Xasanova D. Boshlang'ich sinflarda tarbiyaviy ishlar metodikasi.- Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021.
6. Yusufbekova N. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2022.
7. UNESCO. Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives.- Paris, 2015.
8. OECD. Education 2030: Framework for Action. – Paris, 2018.
9. Safarova R. O'quvchilarda milliy qadriyatlarni shakllantirish metodikasi.- Toshkent, 2020.

Internet resurslari:

www.ziyonet.uz

www.edu.uz

www.lex.uz